

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΕΤΟΣ Β'.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1906

ΑΡΙΘ. 24.

Ο ΣΑΜΑΡΑΣ

ΚΑΙ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΕΝ πιστεύω νά ὑπάρχη Ἑλλήν εὐαίσθητος, Ἑλλήν παρακολουθῶν τὴν σύγχρονόν μας καλλιτεχνικὴν ἔκφασιν ὅστις νά μὴν ἔδειξε φιλόστοργον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν μουσικὴν τοῦ μοναδικοῦ μας λυρικοῦ συνθέτου.

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο, τῶν μὲν ὀλίγων εἶναι, ὅπως καὶ τῶν πολλῶν θὰ ἦτο, εἰς ὀφειλόμενος φόρος, μία εὐληπτος καὶ λογικὴ λατρεία πρὸς τὸν σύγ-

χρονον Ὁρφέα τῆς γαλανοστεφοῦς τῶν Φαιάκων νήσου εἰς τὴν ἐποχὴν μιᾶς ἀναγεννήσεώς μας, εἰς τὴν ἐποχὴν μιᾶς ἐθνικῆς μας καθόλου ζυμώσεως, ἐν ἣ τόσαι καλαὶ θελήσεις ἀγωνιζόμεναι τὸν καλὸν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἠττῶνται καὶ πίπτουσι πρὸ τοῦ ν' ἀναγνωρισθῶσι καὶ στεφανωθῶσιν ὑπὸ τοῦ ποθητοῦ ἀποτελέσματος, ὅπου τόσαι εὐγενεῖς φιλοδοξίαι αὐτοκτονοῦσι καὶ τόσαι ὠραῖαι ιδέαι ἀνατέλλουσαι μὲ τὴν φωτοδόλον ἐκείνην λάμπειν μιᾶς νέας δημιουργίας ὠχρῶσι, σβύνουσι, καὶ ἐξαλείφονται ὑπὲρ τὰ ὑποστρώματα παχείας καὶ ἐπιμόνου ὀμίχλης.

Πράγματι εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι μετέχει κάπως ἡ σημερινὴ τοῦ ἔθνους μας διεξέλιξις τοῦ νόμου τῆς

κοσμογονίας ὅπως ἀναμφισβήτητον εἶναι ὅτι πάντα τὰ στοιχεῖα τὰ δρῶντα ἐν αὐτῇ ὑπόκεινται εἰς τὸν ἀνηλεῆ νόμον τῶν μεταπτώσεων τὸν πηγάζοντα ἀπὸ δύο γιγαντιαίας ἀντιθέσεις.

Ἐκ τοῦ σκότους! . . . πρὸς τὸ φῶς! . . .

Ὅντως ἔθνος κατ' ἐξοχὴν εὐαίσθητον βαρυθύμως ἀνεχθὲν ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας ἀκατανόμαστον δουλείαν, ἐπηρεασθὲν ἀπὸ μίαν ἀπόλυτον βαρβαρότητα, ἔθνος ἀνακύπτον ὠραίαν τινὰ χαραυγὴν ἐκ τοῦ μακροῦ ἀκουσίου ληθάργου μὲ βεβαρυμένους ἀκόμη τοὺς ὀφθαλμοὺς ζητεῖ καὶ θέλει μὲ ἐπιμονὴν συνιστῶσαν τὴν εὐγενὴ τοῦ καταγωγῆν νά ἀτενίσῃ τὸ ἀπλετον φῶς, ἀλλ' ἐκπλήσσεται καὶ θαμβώνεται ὑπὸ τοῦ ἐτεροφώτου μὲν ἀλλ' ὄντως μεγαλοπρεποῦς ἡλίου τοῦ συγχρόνου εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Θὰ ἦτο ἀναγκαῖα ἡ ἀναπαράστασις τοιαύτης μεταωρολογικῆς τινος εἰκόνος πρὸς ἀνάλυσιν, κατὰστρωσιν καὶ πλήρη ἐπίγνωσιν τῶν ἀπαραιτήτων συμπερασμάτων μιᾶς τοιαύτης ἐθνικῆς μας ἀφυπνήσεως.

Ἐντὸς τοιοῦτου περιβάλλοντος διεξελισσόμεθα καὶ ἀγωνιζόμεθα αὐτόφωτοι καὶ ἑτερόφωτοι πρὸς ἐπίστροφωσιν λεῖου ἐθνικοῦ ἐπιπέδου μὲ τὴν ἀνώμαλον καὶ σχετικὴν ἐκείνην εὐθύνην καὶ ἀγωνίαν ἀναλόγως τῆς ὕψους τοῦ προορισμοῦ ἐνὸς ἐκάστου ἀπὸ τοῦ ἐργάτου καὶ γεωργοῦ μέχρι τοῦ ἐπιστήμονος! ἀπὸ τοῦ ἐμπόρου καὶ βιομηχάνου μέχρι τοῦ καλλιτέχνου! . . .

Μέχρι τοῦ καλλιτέχνου! ! . . . οἱμοὶ ποῦ ἐπὶ πρῶτον νά καταλήξω μετὰ τοσαύτην δολιχοδρομίαν.

Μέχρι τοῦ καλλιτέχνου! ! ἀλλὰ τί ἄλλο εἶναι ὁ Σαμάρας μας ἀφοῦ περὶ αὐτοῦ ἐνθάδε πρόκειται ἡ τέλειος καλλιτέχνης «pure sang» ἐνωρὶς ἀποχαιρετήσας ἀόριστον γενεθλίαν θαλπωρὴν καὶ ἀποπτὰς μὲ πτερὰ νεοσσοῦ ἀετιδέως ἐκεῖ ἐνθα ἡ ἡμετέρα θεὰ Τέχνη καὶ αἰωνία Μοῦσα πρὸ τοσοῦτων αἰώνων, φιλοξέ-

νεΐται ἀλλὰ καὶ φιλοξενεῖ τοὺς ἀληθεῖς ὑπεργελοὺς ἐν-
 οστε εὖνοσσομένους της.

Ἐκεῖ ἤρχισε τὸν ἀγῶνά του, ἀγῶνα τακτικὸν ἢ
 μουσὸκληττος αὐτὴ ὑπάρξει, ἐκεῖ ἤρχισεν ἢ πρὸς τὸν
 διεθνῇ Παρνασσὸν ἀνάβρασις του διὰ τῶν δυσβάτων καὶ
 ἀκανθιδῶν ἀτραπῶν ὅπως φθάσῃ εἰς τὰ κράσπεδα
 τοῦ θρόνου τῆς Τέχνης καὶ τὸν προσψάσῃ ἢ θεῖα της
 πνοή.

Οὕτως, ἄλλοτε μὲν τὸν βλέπομεν νὰ ἀναφαίνεται
 πρὸ καλλικλάδου καμπῆς, ἄλλοτε δὲ τὸν χάνομεν
 πάλιν μέσα εἰς τὸ παγκόσμιον παραγωγικὸν ρεῦμα
 χωρὶς ὅμως αὐτὸς νὰ παύσῃ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ
 υψοῦται εἰς τὸ ἔργον του διὰ τοῦ ἔργου του καὶ εἰς τὴν
 ἐκτίμησιν ἐν τῇ συνείδῃ τῆς Τέχνης. . .

Ἀκριβῶς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἴσταται σήμερον ἢ
 σταδιοδρομία τοῦ Σαμάρα ἐντὸς τοῦ διεθνoῦς καλλιτε-
 χνικοῦ κόσμου· καὶ ἀκριβῶς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο μοὶ
 επιβάλλεται μία παρέκδοσις.

Δὲν θέλω νὰ παραλείψω οὐδὲ νὰ λησμονήσω ὅτι ὁ
 Σαμάρας εἶναι Ἕλλην καὶ ὅτι ἐπομένως ὡς εἰς μονά-
 κριον παιδί τῆς λυρικῆς μας ἀντιπροσωπείας δέον νὰ
 τῷ ἀποδοθῇ εὐρυτέρα θέσις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ συνει-
 δήσει, δέον νὰ τῷ ἀποδοθῇ ἢ σταθερά ἐκείνη ἐκτίμη-
 σις καὶ πεποίθησις εἰς τὸ τάλαντόν του ! εἰς τὴν λυ-
 ραν του ! ἢ μεταξὺ τῆς ἐξάρσεως τρελλῶν ἐνθουσιασ-
 μῶν, καὶ μίας . . . μακαρίως ἀναγλησίας τόσο
 οὐσκολα ἀτυχῶς παρ' ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι συναντωμένη.

Ἄλλως τε τὸ τοιοῦτον δὲν θὰ ἦτο καὶ πάρα πολὺ
 ἀφοῦ ἡ ξενὴ κοινὴ γνώμη ἤδη τῷ ἀνεγνώρισε πανη-
 γυρικῶς τὸ δικαίωμα τοῦτο διὰ τοῦ τελευταίου του
 λυρικοῦ μελοδράματος τῆς «Mademoiselle de Belle
 Isle.»

Συνήντησα τὸν Σαμάραν πέρυσιν εἰς Μιλάνον παρὰ
 τῷ ἐκδοτῇ «Sonzogno» πάντοτε γόητα καὶ ἀφελῇ,
 με τὴν παιδικὴν ἐκείνην ἀμεμνησίαν τοῦ ἀληθοῦς
 καλλιτέχνου, ἥτις τόσο τὸν συνιστᾷ καὶ τόσο θαυμα-
 σίως ὑποκρύπτει τὸν καλὸν μαχητὴν τὸν πλέον ἢ
 ἀπᾶς παλαίσαντα ἐκ τοῦ συστάδην πρὸς μαινόμενα
 ἀκρατήρια, τὸν θαρραλέον ἐκείνον ἀθλητὴν, ὅστις
 πολλάκις ἠσθάνθη ὑπὲρ τὸ μέτωπόν του τὸ ἀνατρίχια-
 σμα τοῦ πτερυγίσματος τῆς δόξης.

Τὸν συνήντησα διὰ δευτέραν φορὰν καὶ πάλιν εἰς
 τὸ Hôtel de Milan, καὶ ἐκεῖ ἡ συνομιλία μας ἐστρά-
 ψη περὶ τὸ νεώτερον μελόδραμα καὶ τὰς διαφόρους
 του φάσεις.

«Δὲν εἴμεθα ἐλεύθεροι, μοὶ ἔλεγεν, εἰς τὴν ἐκλογὴν
 τῆς ὑποθέσεως· σήμερον μοιραίως ἀκολουθοῦμεν παρὰ
 ποδα τὸν σύγχρονον κοινωνικὸν τροχὸν καὶ παρ' αὐ-
 τὸν ζητοῦμεν νὰ ἐμπνευσθῶμεν καὶ ἀκονισθῶμεν πάν-
 τες ἀνεξαιρέτως οἱ νεώτεροι ποιηταὶ καὶ συνθέται.

«Ἀλλὰ δὲν νομίζεις, τῷ ἀπήντησα, ὅτι τὰ ἐπεισόδια
 μᾶς ζωῆς μετεχούσης τοῦ ψεύδους μᾶλλον, μᾶς ζω-
 ῆς κατὰ συνθήκην, μᾶς ζωῆς trop terre à terre
 καθὼς τόσο προσφῶς λέγουσιν οἱ Γάλλοι, ὅτι τοι-
 αύτης ὕψης ἐπαναλαμβάνω ἐπεισόδια θὰ ἦσαν μία πο-
 λὺ περὶ τροφή ὅπως τονώσῃ καὶ μεταρσιώσῃ τὴν

μοῦσαν καὶ τοῦ μᾶλλον ἐμπνευσμένου καλλιτέχνου; . .

«Ἴσως ἔχεις δίκαιον! μοὶ ἀποκρίνεται μὲ μειδίαμα
 ἀσθενῶς ἀμυνομένου, . . . ἀλλὰ τί νὰ γείνη; . .

«Ὁ συνθέτης ἢ καὶ ποιητὴς ὁ ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς
 πιεζόμενος δὲν εἶναι δυστυχῶς ἀπόλυτος κύριος τοῦ
 ἑαυτοῦ του καὶ ἐπομένως τῆς ἐκλογῆς του· δὲν δύνα-
 ται δὲ παρὰ νὰ ἀκολουθῇ τὸ μέγα ρεῦμα τοῦ συρ-
 μοῦ καὶ ὁ συρμὸς σήμερον εἶναι ὁ τῆς ρεαλιστικῆς
 ἐφαρμογῆς. «Tosca» καὶ «Bohème» τοῦ Puccini
 «Fedora» καὶ André Chénier τοῦ Giordano, «Za-
 za» τοῦ «Leoncavallo» καὶ «Luise» τοῦ Charpen-
 tier διὰ νὰ μὴν ἀναφέρωμεν παρὰ τὰς ἐπιτυχίας.» . .
 Εἰς τὰς ὁποίας εὐχομαι νὰ συγκα-
 ταλεχθῇ τὸ ταχύτερον καὶ τὸ νεογέννητόν σου ἔργον,
 τοῦ ὁποίου ἔμως τὸν τίτλον ἀγνοῶ· τῷ λέγω ἐγει-
 ρόμενος.

«Mademoiselle de Belle Isle» μοὶ ἀπαντᾷ τείνων
 τὴν χεῖρα, ἀπὸ τὰ μεγάλα καταστήματα τοῦ Ἀλε-
 ξάνδρου Δουμᾶ Πατρὸς.

Τύχη ἀγαθὴ !! . . καὶ ἀπεχωρίσθημεν.

Δὲν παρήλθεν ἔκτοτε πολὺ διάστημα διότι ἤδη ὁ Σα-
 μάρας εἶχε χαράξῃ τὰς γενικάς γραμμὰς καὶ οὕτω εἰς
 τὰς 8 95ρίου τοῦ 1905 ἐνεφανίστο ἡ Mademoiselle
 de Belle Isle στολισμένη μὲ τὴν νέαν της ποιητικὴν
 καὶ λυρικὴν περιβολὴν πρὸ τοῦ κοινοῦ τοῦ Γενουηνοῦ
 Πολυθέαματος παραδίδουσα ἑαυτὴν μαζὴ μὲ τὸν ἀτυχῇ
 της ἔρωτα εἰς τὴν ψυχικὴν του εὐκισθησίαν καὶ κρίσιν.

Ἡ ὑπόθεσις ἐκτυλίσσεται εἰς τὸ Chantilly τῆς
 Γαλλίας τὸ 1726.

Ἡ mademoiselle de Belle Isle ἀνήκει εἰς εὐγενῇ
 ἐκ Βρετάνης (Bretagne) οἰκογένειαν.

Ὁ πατὴρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ της εἶναι αἰχμάλωτοι τῆς
 περιώνυμου Βαστίλλης ἔνεκα πολιτικῶν λόγων. Διὰ
 τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς της ἀναχωρεῖ μόνη
 ὅπως ζητήσῃ ὑπὲρ αὐτῶν χάριν μὲ τὴν ἀντίληψιν τῆς
 πανισχύρου τότε μαρκησίας De Prie πρὸς τὴν ὁποίαν
 παρουσιάζεται.

Ἐνταῦθα ὑπεισέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν ὁ πολὺς
 δοῦξ de Richelieu ὁ λαμπρὸς καὶ περίκομπος κατα-
 κτητὴς τῶν γυναικείων καρδιῶν ὁ πρὸ μικροῦ ἀκόμη
 ἔραστής τῆς μαρκησίας De Prie ἣν ἤδη εἶχεν ἐγκα-
 ταλείψῃ.

Ὁ δοῦξ καταπλήσσεται ἀπὸ τὸ σφριγηλὸν παρθε-
 νικὸν κάλλος τῆς Mademoiselle de Belle Isle.

Εἶναι μοναδικὸς ὅταν ἀγαπᾷ καὶ ὅταν ἀγαπᾷ,
 κατακτᾷ χωρὶς νὰ προσέχῃ εἰς τὰ μέσα τῆς κατα-
 κτήσεως, ἀρκεῖ ἢ παρ' αὐτοῦ ἀγαπηθεῖσα γυνὴ νὰ
 γείνῃ ἰδική του.

Αὐτὴν ὅμως τὴν φορὰν ἀπατάται . . . ἔχει ἀντίπα-
 λον τὴν πρόην εὐγενῇ καὶ πονηρὰν ἐρωμένην του.

Καὶ ἤδη νέα τροπὴ προσδίδει νέαν φάσιν εἰς τὴν
 κυρίαν πλοκὴν.

Ἐνῷ ἡ μαρκησία De Prie ὑποδέχεται καὶ δίδει
 ἀκρόασιν εἰς τὴν φιλοξενουμένην κόρην, κάτω εἰς τὸν

κῆπον κύκλος νέων εὐγενῶν καὶ αὐλικῶν συζητεῖ περὶ τοῦ δουκὸς Richelieu.

Μεταξὺ ὧλων διακρίνεται ὁ δούξ d' Aumont, ὅστις συμβουλεύει τὸν περικαλλῆ κατακτητὴν τοῦ ἔρωτος νὰ ἐπιχειρήσῃ μικρὸν ταξείδιον μακρὰν τῆς Γαλλίας, τῆς ὁποίας αἱ γυναῖκες ἔπαυσαν νὰ τῷ εἶναι ὡς ἄλλοτε εὐάλωτοι.

‘Ο Richelieu δὲν χάνει καιρὸν νὰ ἀπαντήσῃ. . . .

« Καλὰ! πολὺ καλὰ! . . . καὶ ὁ Richelieu ὡς λέγει στὸν λόγον τῆς τιμῆς του! . ἀμέσως θ’ ἀποδείξῃ πῶς ὅποια εἴτε κόρη εἴτε καὶ παρδρευμένη φανῇ πρῶτη ἐμπρὸς σας . . . φιλὶ θὰ τοῦ χαρίσῃ! »

Δὲν εἶχε περατώσει ἀκόμη τὴν φράσιν του, καὶ ἰδοὺ πρώτη ἐρχομένη εἶναι . . . ἡ mademoiselle de Belle Isle.

‘Η τοιαύτη σύμπτωσις δὲν ἀπονθαρρύνει τὸν παντοδύναμον καὶ στωικὸν πρωθυπουργόν, ὅστις τοῦναντίον μάλιστα σπεύδει νὰ προκαλέσῃ εἰς στοίχημα χιλίων λουδοβικίων οἰονδήποτε διατεινόμενον ὅτι ἡ γυνὴ αὐτὴ δὲν θὰ τῷ ἀνῆκεν.

. Εἰς νέος ἀξιωματικὸς ὁ D'Aubigny ἐξέρχεται τοῦ κύκλου τῶν αὐλικῶν, ψυχρὸς καὶ ἀποφασιστικὸς. . . .

Μίαν στιγμὴν, τῷ λέγει! . . . ἐγὼ στοιχηματίζω!.

Εἶναι ὁ μνηστὴρ τῆς ὡραίας κόρης, καὶ ἐπομένως ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ὑπερασπίσεως τῆς τιμῆς τῆς ἀπέναντι ἐνός Richelieu.

Τοῦ στοιχήματος θμῶς λαμβάνει ἐγκαίρως γνῶσιν ἡ μαρκησία De Prie ἥτις καταστρώνει σχέδιον ἀτομικῆς τῆς ἐκδικήσεως καὶ προστασίας τῆς κόρης, τὴν ὁποίαν παραλαμβάνει εἰς τὸν πύργον τῆς.

Καθ’ ἣν δὲ ἐσπέραν ἐπρόκειτο νὰ τὴν συναντήσῃ ὁ δούξ, ἡ μαρκησία ἀπομακρύνει τὴν φιλοξενουμένην μὲ μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς Βαστίλλης, ὅπως κατ’ ἐξαιρετικὴν καὶ μυστικὴν χάριν ἴδῃ τὸν πατέρα τῆς.

‘Η mademoiselle de Belle Isle ἐξαλλος ἐκ χάρας, ἀφοῦ ὀρκίζεται νὰ μὴ καταστήσῃ οὐδέποτε γνωστὸν τὸ τοιοῦτον ἐφ’ ὅσον ὁ δούξ τῶν Βουρβόνων εἶναι πρωθυπουργός, ἀπέρχεται.

Εἶναι ἤδη μεσονύκτιον! καὶ ὁ πολυμήχανος δούξ διὰ τινος μυστικῆς θύρας, ἥς τὴν κλείδα πρὸ πολλοῦ κατέχει, εἰσέρχεται εἰς τὸ ἀνάκτορον καὶ φθάνει εἰς τὸ μέρος ἐνθα πηγαίνει νὰ συναντήσῃ τὸ θυμὰ του, καὶ ὅπου ὄντως συναντᾷ μίαν γυναῖκα! ἀλλ’ ἡ γυνὴ αὕτη οὐδεμία ἄλλη εἶναι ἢ αὕτὴ ἡ ἐπίσης πολυμήχανος μαρκησία De Prie, τὴν ὁποίαν ὁ Richelieu συνωμοτοῦντος τοῦ σκότους ἐκλαμβάνει ὡς τὴν ἐπιθυμητὴν νύμφην.

‘Εν τῇ τοιαύτῃ ἀπάτῃ του καὶ πλήρης ἐγώτισμοῦ ἀναγγέλλει τὴν ἐπομένην εἰς τὸν δυστυχῆ D'Aubigny ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ τῷ μετρηθῇ τὸ ἀντίτιμον τοῦ στοιχήματος, τὸ ὅποιον ἤδη ἐκέρδισεν.

‘Ο D'Aubigny παράφορος καὶ ἐκτὸς ἐαυτοῦ ἀπέ-

ναντι τοιαύτης ψυχρᾶς καταγγελίας, ὡς ἀστραπὴ τρέχει εἰς συνάντησιν τῆς μνηστῆς του.

Τὴν συναντᾷ καὶ τῆς ζητεῖ ἐξηγήσεις, τῆς διαμφοβῆται τὴν τιμὴν του, καὶ τιμὴν τῆς διὰ τοῦ μάλλον σκληροῦ τρόπου. Ζητεῖ ἐπιμόνως νὰ μάθῃ τὴν παρελθούσαν νύκτα ποῦ εὕρισκετο: ‘Αλλ’ ἡ ἐρώτησις αὕτη μένει, ἀλλοίμονον! ἐρώτησις! ἡ κόρη σιωπᾷ! ἔχει ὀρκισθῆναι νὰ μὴ καταδώσῃ τοσοῦτον πολύτιμον δ’ αὐτὴν μυστικόν.

Πλήρης ὀδύνης καὶ ἀπελπισίας, καὶ ἐν πεποιθήσει πλεόν περὶ τῆς σκληρᾶς πραγματικότητος ὁ D'Aubigny σπεύδει ἐκ νέου πρὸς συνάντησιν τοῦ Richelieu, τὸν ὅποιον ἀποτόμως προκαλεῖ εἰς μονομαχίαν, ἣν ὁ δούξ οὐδ’ ἐπὶ στιγμὴν ἀμφιβάλλει νὰ ἀποδεχθῇ. . . . Πρόκειται νὰ κτυπηθῶσιν!

‘Αλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἡ μαρκησία De Prie προβλέπουσα προκαλεῖ ἐγκαίρως βασιλικὸν διάταγμα καὶ τὴν ἐμποδίζει.

Οἱ δύο ὅμως εὐγενεῖς ἐφευρίσκουσιν ἄλλο πεδῖον τιμῆς . . . ἀποφασίζουσι νὰ παίξωσι τὴν ζωὴν των εἰς τὸ ζατρίκιον. . . .

‘Οστις θὰ ἔχανεν ὥφειλε καὶ νὰ ἐκλείψῃ.

‘Η τύχη εἶναι πάντοτε ὑπὲρ τοῦ δουκὸς! ‘Ο D'Aubigny ὑπόσχεται ἐντὸς τριῶν ὥρων νὰ πληρώσῃ τὴν τιμὴν τοῦ αἵματος διὰ τοῦ φόρον τῆς ἰδίας του ζωῆς.

‘Αλ’ ὁ δούξ μετανοεῖ, δὲν θέλει νὰ γείνη αἷτιος τῆς αὐτοκτονίας τοῦ νέου. Διὰ νὰ τὴν ἀποσοδήσῃ τρέχει ὅπως ἐπικαλεσθῇ τὴν μεσολάβησιν τοῦ Βασιλέως, ὅτε συναντᾶται μετὰ τῆς μαρκησίας De Prie.

‘Ολίγα λέξεις διαμειφθεῖσαι τῷ ἐξηγοῦσι τὴν ἀπάτην του, ἐνθ’ ἐν τῷ ἀνακτόρῳ ὑπεγράφετο ἡ δυσμένεια εἰς ἣν ὑπέπιπτεν καὶ ἡ πτώσις του ἀπὸ τοῦ πρωθυπουργικοῦ ἀξιώματος.

‘Ο D'Aubigny κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο διὰ τελευταίαν φορὰν ἀναζητεῖ καὶ θέλει νὰ ἴδῃ τὴν ἐκλεκτὴν ἀλλὰ καὶ ἀπιστον μνηστὴν του, ἣν ἀνευρίσκει μετ’ ὀλίγον ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ πύργου ἱκετεύουσας.

‘Η κόρη τὴν φορὰν ταύτην ἐρρωμένως ὑπερασπίζει τὴν τιμὴν τῆς. ‘Ο Richelieu ἔπαυσε νὰ ἦναι ἡ παντοδύναμος μάλιστα, αὐτὴ τὸ γνωρίζει ἤδη καὶ δύναται νὰ ὀμλήσῃ.

Τρυφερὰ σκηνὴ ἐπακολουθεῖ, τὸ πᾶν λησμονεῖται καὶ ἡ περικαλλὴς mademoiselle de Belle Isle εὕρεσκειται εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ εὐγενεοῦς ἀξιωματικοῦ καὶ μνηστῆρος τῆς.

‘Αλλ’ οἱμοι! Ἀκούεται βρυξὸς ὁ μεταλλικὸς ἦχος τοῦ κώδωνος τοῦ Πύργου.

Εἶναι ἡ ἐννάτη ὥρα!

« Ἀχ! εἰν’ ἡ κατηραμένη ὥρα.

ἡ ὥρα τοῦ θανάτου » ἀρθρώνει μόλις ὁ D'Aubigny αὐτοστιγμὴ ὅμως ἡ θύρα τοῦ παρεκκλησίου ὑποχωρεῖ, καὶ εἰσέρχεται ὁ Richelieu, ὅστις ἀναζητεῖ πανταχοῦ τὸν ἀντίπαλόν του ὅπως τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὴν ἀπονενοημένην του ἀπόφασιν.

‘Επὶ τῇ ἀνελπίστῳ εἰσόδῳ τοῦ Richelieu ὁ D'Au-

higny ἔξω φρενῶν ξιφυλκεῖ καὶ τῷ ἐπιτίθεται ὡς καταιγὶς.

« Ἀθλίε! ὑπερασπίσθητι τὴν ζωὴν σου διότι ἐφεύσθης! . . . τῷ λέγει.

Ἡ ἐπιθέσις εἶναι ἀστραπιαία, ὁ Richelieu μάλιστα κατορθώνει νὰ ἀμυνθῇ.

Τὰ ξίφη διασταυροῦνται! . . . καὶ ὁ D'Aubigny πίπτει νεκρὸς εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀτυχοῦς κόρης.

Ὁ Richelieu περίλυπος κύπτων πρὸς τὸν ἐκπνέοντα τότε τῷ λέγει.

Ἐν τιμῇ σοὶ τὸ ὀρκίζομαι ἠοχόμην

ὅπως ζητήσω παρὰ σοῦ συγγνώμην.

καὶ ἐνταῦθα ἀκριβῶς περατοῦται τὸ δράμα καὶ ἡ αὐλαία καταβιβάζεται.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ υπόθεσις.

Καὶ ἤδη ἄς ἴδωμεν πῶς διεξήχθη ἡ πρώτη παράστασις.

Τὸ θέατρον ἦτο κατὰ μέτρον ἐκ τοῦ κόσμου τοῦ ἐκλεκτοῦ τῶν φιλομούσων καὶ ἰδίως τοῦ κόσμου τῆς φιλολογίας, τῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς. Πανταχόθεν τῆς Ἰταλίας φίλοι καὶ θαυμασταὶ τοῦ ταλάντου τοῦ Σαμάρα, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐπὶ τῆς παραγωγικῆς πρωτοβουλίας ἐκδίδονται καὶ ἡμπρεζάριοι εἶχον συρρέουσι ὅπως παραστῶσιν εἰς τὸ νέον βάπτισμα.

Εἶναι πλέον καιρὸς τῆς κριτικῆς νὰ ὁμλήσῃ καὶ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀκούσωμεν οὐχὶ διότι ἡ κριτικὴ ἀποτελεῖ σφραγίδα ἐπὶ οἰκουμένης ἐργου εἰς οἰκονομικὴν ἐποχὴν, ἀλλὰ διότι αὕτη παρουσιάζεται ὡς ὁ ἀπαραίτητος εἰσαγγελεὺς ἐπὶ οἰκονομικῆς καλλιτεχνικῆς ἢ φιλολογικῆς υποθέσεως, ὁ δὲ λόγος τοῦ εἰσαγγελέως πρέπει νὰ ἀκουσθῇ πρὸ τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως τὴν ὁποίαν θὰ ἐκδώσῃ ὁ αἰώνιος ρυθμιστής. . . ὁ χρόνος! . . .

Εἶμαι ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀκραδάντως πιστεύουσιν εἰς ἐκεῖνον ποῦ τόσον ἔξυπνα εἶπε κάποτε ὁ La Bruyère ὅτι « Le plaisir de la critique nous ôte celui d'être vivement touchés de très belles choses ».

Μίαν τοιαύτην πρώτην παράστασιν, λέγει εἰς τῶν διακεκριμένων κριτικῶν τῆς Ἰταλίας ὁ Pozza οὐδέποτε εἶδον καθ' ἑλθὼν τὴν ζωὴν μου.

Παρέστην πλέον ἢ ἀπαξ εἰς ἀποτυχίας (fiaschi) θορυβώδεις, ἀλλ' ἡ χθεσινὴ δὲν ἦτο ἀποτυχία, τοῦναντίον ὑπῆρξε μίαν εὐκρινῆς ἐπιτυχία.

Εἰς τὰς τέσσαρας πράξεις τοῦ δράματος μίαν μερίδα ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου καὶ δὴ ἐκ τῶν θαμνίων τοῦ ὑπερφύου ἔσχε τὴν κακὴν πρωτοβουλίαν νὰ προσθέσῃ ἐν χάσμα θορυβώδους ἀποδοκιμασίας τόσοσιν ἀνελπίστου ὅσον καὶ σκανδαλώδους.

Εἰς τὰς φωνὰς . . . ἀρκεῖ! ἀρκεῖ! φθάνει! τῶν ἐπιμόνων ἐκλαρυγγιζομένων τῆς τελευταίας γαλλερίας ἀντεπεξήλθε μίαν γενικὴν κραυγὴ ἀγανακτικῆς τοῦ λοι-

ποῦ ἀκροατηρίου, τὸ ὅποσον παρηκολούθει ἐπισταμένως καὶ ἐπεδοκίμαζεν.

Ἦλθε στιγμὴ καθ' ἣν ὅλοι ἦσαν ἐπὶ ποδὸς . . .

Ἀποστροφὰ ἤκιστα εὐγενεῖς καὶ ὕδρεις τοῦ χειροτέρου εἶδους ἀντηλάσσοντο . . . Τὸ πᾶν μετεβάρλτετο εἰς ἀληθῆς πανδαμνίον . . . Ἡ ὀρχήστρα ἐκπεπληγμένη οἱ ἀοῖδοι ἀναυδοὶ εἶχον παύσῃ . . . Ὁ συγγραφεὺς ὑποθέτω νὰ ἡγνέει εἰς ποῖον κόσμον τοῦ πλανητικοῦ συστήματος εὐρίσκειτο.

Ὅτε μίαν εὐτυχὴν ἰδέαν μεταβάλλει τὴν καταιγίδα . . . Σπρώχνεται ἔξω ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ Σαμάρας μᾶλλον ὥς σκευὸς κεραμῆως παρὰ ὥς ἀνθρώπινος ὑπαρξίς, καὶ ἰδοὺ ἐν χειροκρότημα ἀκατάσχετον, ἐν χειροκρότημα μακρὸν τὸν ὑποδέχεται! . . . Ἡ πλειονοψηφία εἶναι ὑπὲρ αὐτοῦ!

Ὅλοι ἀκόμῃ εἶναι ἐπὶ ποδὸς . . . αἱ κυραὶ ἐνθουσιάζουσιν τὸν χαιρετοῦν μὲ τὰ μανδήλιά των.

Καὶ οὕτω μὲ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ ἔταν ἡ ἡδὸκνησεν ἡ ἀστυνομία νὰ ἐπέμβῃ ἀποτελεσματικῶς, ἔπαυσε σχετικῶς πᾶς θόρυβος, ἐπῆλθε μίαν σχετικὴν ἡσυχία καὶ ἡ παράστασις διεξήχθη μέχρι τέλους.

Ἡ τελευταία ἐρωτικὴ δυσδιά ἐπανελήφθη ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ ἐχειροκροτήθη, ὅπως καὶ καθ' ἑλθὼν τὴν παράστασιν ἐπανελήφθησαν καὶ ἐχειροκροτήθησαν δύο ἄλλα τεμάχια ζωηρότατα, προσεκλήθησαν δὲ πλειστάκις ὅτε συνθέτης καὶ οἱ ἀοῖδοι ἐκτελεστοὶ εἰς τὰς τιμὰς τῶν προσκηνίων.

Οὐδεμία ἀμφιβολία, προσεπιλέγει ὁ Pozza, ὅτι τὸ περιβάλλον ἐνός λαϊκοῦ θεάτρου ὅπως τὸ τοῦ Πολυθέαματος τῆς Γενούης δὲν εἶναι κατάλληλον δι' ἐν μελόδραμα τόσοσιν τρυφερὰς ὕψης καὶ εὐαισθητοῦ ἐπεξεργασίας.

Φαίνεται ὅτι τὸ ἰταλικὸν κοινὸν εἶχε κάπως κουράσῃ μίαν λανθάνουσα ἐντύπωσις μονοτονίας, ἣς κυρία αἰτία ὑπῆρξε τὸ λιβερέτο! . . . τὸ λιβερέτο τὸ ὅποσον μὲ τὰ τόσα παρεπισοδιακὰ τοῦ ἐξηγάγκασε τὸν συνθέτην νὰ γράψῃ μίαν μουσικὴν διακεκομμένην ἀδυνατοῦσαν νὰ διασταλῇ εἰς εὐρύτητα, καὶ νὰ ἐκφράσῃ μὲ εὐρωστίαν καὶ σαφήνειαν τὰς διαφόρους δραματικὰς στιγμὰς τῆς ὁλῆς ὑποθέσεως.

Καὶ οὕτω, ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Pozza, ὁ Σαμάρας ὑπεχρέωθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν λυρικὴν ἐξαγγελίαν (declamato).

Ἀλλὰ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς προσφῆδας ὅταν δὲν ὑποστηρίξεται, δὲν πλαισιουται, δὲν σχολιάζεται ἀπὸ μίαν πλουσίαν ἰσχυρὰν καὶ συνεπῆ ἐνοργάνωσιν μεγάλης μελοδραματικῆς ἐξάρσεως, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι κουράζει ταχέως.

Τὸ μελόδραμα τοῦ Σαμάρα, παρακατιῶν λέγει ὁ αὐτὸς κριτικὸς, δὲν εἶναι οὔτε πολὺ φωνικὸν οὔτε πολὺ ἐκφραστικόν.

Εἶναι ὅμως μελόδραμα χαριτωμένον, εὐαισθητοῦ κομψότητος, λεπτῶν ἀποχρώσεων καὶ εὐτυχοῦς ἐμπνεύσεως.

Εἶναι μουσικὴ καμωμένη ἑλθὼν ἀπὸ εὐγένειαν, ἣτις φθάνει μέχρι θηλυπρεπείας, τόσοσιν εἶναι ἐλαφρὰ, φιλάρεσκος καὶ ἀρωματισμένη.

Είναι μουσική ή όποια θά ἐφηρμόζετο τελείως εἰς ὑπόθεσιν ἐρωτότροπον καὶ χαρίεσαν, καὶ ἵτις εἶναι κάπως ἀνεπαρκής εἰς τὴν σχεδιογράφεισιν ἐνός ἰσχυροῦ καὶ συγκινητικοῦ δράματος.

Ἐνταῦθα μοὶ φαίνεται ὅτι λοξοδρομεῖ ὁ κριτικός αὐταπατώμενος ὅπως ἐλοξοδρόμησαν αὐταπατηθέντες ὅτε ποιητὴς τοῦ λιμπρέττου Μιλλιέ καὶ ὁ συνθέτης αὐτοῦ Σαμάρας θελήσαντες νὰ δώσωσι μίαν καταστροφὴν τραγικὴν ἀνέλπιστον, ἣν δὲν ἐχάραξεν ὁ Ἀλέξανδρος Δουμάς εἰς τὸ πρωτότυπον, ὅστις ἔχων εὐρύτερον ὁρίζοντα θά εἶχε περισσότερον καιρὸν καὶ θά ἠδύνατο νὰ μᾶς προδιαθέσῃ εἰς τοῦτο, καὶ ὅστις τοῦναντίον περατώνει τὸ ἔργον του μὲ ἓνα εὐτυχὴ γάμον τῆς ἡρωίδος του καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ τῆς.

Ἐκ τῆς ὑποθέσεως ἣν ἀνεπτύξαμεν καταφαίνεται ὅτι πᾶν ἄλλο εἶναι ἢ δῶμα ἡ Mademoiselle de Belle Isle. Δὲν εἶναι παρά μία λαμπρά κωμωδία ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς ὁποίας ἐφήρμοσαν ἓνα οἰονδήποτε τραγικὸν σκοδφον πρὸς κατάπληξιν καὶ πρὸς συγκίνησιν. Πρέπει τέλος πάντων νὰ τὰ νὰ εἴξῃ καί ποιος ἐπὶ σκηνῆς διὰ νὰ πάρῃ πίσω τὰ λεφτά του τὸ κοινόν.

Ποῦ εἶσαι καὶ μένε Σαίξπηρ! . . . μόνον σὺ ἀντελήφθης ὅτι ἡ συγκίνησις κορυφουταὶ ἐκεῖ ὅπου τὸ μαιφόνον ἐγχειρίδιον δὲν σταματᾷ εἰμὴ μόνον πρὸ τῆς ἀπαθούς φυσιογνωμίας τοῦ ταμίου τοῦ θεάτρου.

Κέκμηται, ὅμως μᾶς λέγει ἐπὶ τέλος ὁ ἴδιος Pozza τὸ τελευταῖον τοῦτο μελόδραμα τοῦ Σαμάρα σελίδας θαυμασίας καὶ διὰ τὴν ἰδέαν καὶ διὰ τὸ σχῆμα καὶ ἐκεῖ ὅπου διαφαίνεται ποιά τῆς ἀδυναμία καὶ ἐκεῖ ἀπαντᾷται καλλιτεχνικὴ ἐμπνευσις πόρρω ἀπέχουσα τοῦ κοινοῦ καὶ τοῦ χυδαίου, στεφανωμένη μὲ χιλιάς δύο ἀρμονικὰς καὶ ἐνοργανικὰς χάριτας, οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι θά καθέξῃ πλήρῃ τὴν νίκην εἰς θεάτρα μάλλον πρεμὰ ζευμένα καὶ προσεκτικὰ.

Καὶ ἡ προφητεία αὕτη τοῦ εὐγενοῦς κριτικοῦ δὲν ἤργησε νὰ ἐπαληθεύσῃ ὅτε μετ' ὀλίγου μηνὸς ἐνεφανίσθητο εἰς τὸ ἀριστοκρατικὸν Monte-Carlo διὰ δευτέραν φοράν ἡ Mademoiselle de Belle Isle ὑπὸ τὴν ἀντίληψιν τοῦ μοναδικοῦ σκηνοθέτου Gonsbourg.

Μία ἀλλαγὴ περιβάλλοντος πλέον ἢ εὐτυχῆς ὅπου τὸ πᾶν θά κατενοεῖτο, θά ἀφωμιούτο, ὅπου τὸ ἐπεισόδιον μᾶς τοιαύτης ὑποθέσεως ἀντικατόπτριζεν ἴδια ἡθὴ καὶ ἔθιμα καὶ ἐνεσφηνούτο εἰς τὴν ἱστορίαν ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ λαοῦ.

Τέλος μία mademoiselle de Belle Isle τελείως ἐγκληματισμένη ὑπὸ τὸν πάτριον ὁρίζοντα ἤρκεσεν ὅπως ἐπιθέσῃ τὸν κότινον τοῦ Ὀλυμπιονίκου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ λαμπροῦ μᾶς συμπατριώτου παρὰ ἓνα ἄλλον σύγχρονον καὶ γίγαντα συναθλητὴν τὸν Saint-Saëns. οὕτως ἐδίδετο τὸ τελευταῖον τοῦ μελόδραμα («L'An-cêtre»

Καλῶς λέγει κάπου ὁ πολὺς Berlioz!

«Ὅτι ἡ μουσικὴ κέκμηται πτερὰ, μὴ συνεχόμενα ἀπὸ τοὺς τέσσαρας τοίχους ἐνός θεάτρου».

Καὶ ἤδη ὅτε μοὶ προξενεῖ ἀπλετον χαρὰν ἡ σκέψις τοῦ ὅτι ἴσως νὰ κατέστησα παρὰ τισι γνωστὸν μέρος

τῆς ἐλληνικῆς παγκοσμίου πνευματικῆς δράσεως, μίαν ἀποστροφὴν ἔχω νὰ κάμω πρὸς τὸν Σαμάραν μας.

Ἄς ἀναθεματίσῃ πρὸς στιγμὴν τὸν ἀποπνικτικὸν συνωστισμόν τῶν μεγάλων Βουλευμάτων, τὴν ἀσφυκτικὴν καὶ ἀτροφικὴν ἀτμόσφαιραν τῶν καφφενείων καὶ σαλονίων καὶ ἄς μὴ παύσῃ νὰ ἐνδυμῇται τὴν καταγωγὴν του.

Ἄς ἀναπολήσῃ πρὸς στιγμὴν τὸν ἀπαράμιλλον γλαυκὸν οὐρανὸν τῆς ροδοστεφοῦς νήσου ἐν ἣ τὸ πρῶτον ἠτένισε τὸ φῶς, τῆς ἰδιαίτερας τοῦ πατρίδος, ἣτις τὸν ἀγαπᾷ τόσο πολὺ, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἤδη ἐνεχάραξεν εἰς τοὺς θόλους τοῦ νεοτεύκτου τῆς θεάτρου πλησίον εἰς τόσα ἄλλα ἐνδοξα ὀνόματα τῆς Τέχνης! καὶ Ἄς πεισθῇ ὅτι πρὸς τοὺς στόνους τῆς λύρας τοῦ τῆς ἐμπνευσμένης ἐκ τοιοῦτου μεγαλοπρεποῦς περιβάλλοντος ἐκ τοιαύτης ἀγνῆς καὶ ὑπερέχου φύσεως, αἱ διεσπαρμέναι ἐλληνικαὶ σειρήνες αἱ πρὸ τοσούτου χρόνου πενθοῦσαι καὶ ἀπορφανισθεῖσαι, ἀρυπνιζόμεναι θά ἀνακύψωσιν ἀπὸ τὰ ἄδυτα κρησφύγετά των καὶ θά ἐναγκαλισθῶσιν ἐν χορῇ ἓνα τοιοῦτον κυματόπληκτον θρόνον ἐνός νέου Ὀρφῆως, ὁπόθεν ἐξαίρμεναι θά διασχίσωσιν καὶ πάλιν τὰ πελάγη ψάλλουσαι ἀνὰ πάσας τὰς διευθύνσεις τοὺς στόνους μᾶς δλοκλήρου ἐλληνικῆς πατρίδος!

K. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ

ΠΑΝΔΙΩΓΜΟΣ καὶ πλήρης ἐγκατάλειψις.
Ἐρμηία φίλων καὶ πληθώρα θανασίμων ἀντιπάλων.

Καταιγὶς ἀγρία καὶ λυσσώδης μαίνεται καὶ ὀργιάζει εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν Ἑλληνικόν.

Καταιγὶς ἐκσφενδονίζουσα κατὰ τῶν κεφαλῶν μας θυέλλας πρωτακούστους.

Οἱ λύκοι ἐξῆλθον ἐκ τῶν φωλεῶν αὐτῶν, ἐπωφελοῦμενοι τοῦ ζόφου τῆς σκληρᾶς ἀναληγῆς ἥτις πανταχόθεν περιβάλλει τὸν ἐν διωγμῷ Ἑλληνισμόν.

Ὡς λύκοι, σπεύρουσι τὸν πανικὸν ἐπὶ ἀδυνάτων καὶ ἀνυπερασπίστων.

Καὶ ἡ Εὐρώπη ἡ χριστιανικὴ, οἱ λαοὶ οἱ πεπολιτισμένοι ἴστανται θεαταὶ ἀπαθεῖς καὶ ἀδιάφοροι, ἐπικροτοῦντες τὴν ἀδικίαν καὶ ἀποστρέφοντες τὸ βλέμμα διὰ νὰ μὴ ἴδωσι τὰ ὄργια.

Πρὸ διετίας ἔτι ἡ Μακεδονία, ἡ χώρα ἡ ἱστορικὴ καὶ τῶν μεγάλων παραδόσεων ἡ ἐστία, ἔσται ἐν ὅτῳ